

HÓFÚVÁS

ZSIVKO CSINGO

Február vége, március eleje volt, amikor valahonnan a Petrinai hegyek mögül valami szélfúvás tévedt a völgybe. Általában reggelente támadt, aztán egész nap mindenünnen átjárta a falut. Ha jött a szél, valami furcsa könnyedség töltötte el a környéket; az ember azt gondolná, hogy a nagy vándorlások ideje köszöntött be: a fák az ég felé ágaskodtak, a folyók közelebb húzódtak a faluhoz, az elhalt háztetők ébredtek, az ereszek meg úgy ragyogtak, mintha kivirágoznának. Maga a föld is felszabadult: hallgatag parancsszóra rendezgette el a térben új helyükre a dolgokat. Burle bátyánk ekkoriban kezdett mesélni valamit furcsa látomásairól.

Csak elgondolom szépen, mesélte szenvedéllyel, sőt, elragadtatással Burle bátyánk, elgondolom bizony, emberek, hogyan is történhetnek ilyen furcsa dolgok a földön. Itt ez a zsenge fa, mutatott egy fiatal almafára a ház mögött, ezt a fácskát saját kezemmel ültettem a ház elé, épp az ajtó mellé, és most tessék, a ház mögött van... Hogy lehet ez, az isten szerelmére, ámuldozott Burle bátya. Érthető, hogy senki sem hitt ennek a mesének, biztos részeg volt aznap az öreg, ám senki se merészelte korholni a füllentés miatt, hiszen e napokban mindenkinek úgy tetszett, hogy az élet gyönyörű. Egészen más volt, mint az, amelyik a sötét kalyibákban rekesztett, s amely vaksivá tett. Ez egy teljesen másnap volt, más égbolt, sőt, pillanatokra még a völgy is más és ismeretlen lett. Ha pedig a Sapcse hegyről pillantott le az ember, a gyümölcsösök és a tó felé, végtelen széles világ tárulkozott elő. Az emberek végül kijöttek a házakból, s tátott szájjal, hangosan szívták be a tiszta, langyos levegőt.

Csak Iszailovék, Trene Iszailovszki házában nem volt egészen így azon a márciusi napon. Amikor a hó olvadásnak indult, a ház előtti kis cseresznyésben, egy fa tövében, összegörnyedve, akár valami kis állatot, holtan találták Petrana Iszailovszka Kolevszkat. Hogy mióta feküdt ott a fiatalasszony, senki sem tudta pontosan, de amennyire a férje, Trene Iszailovszki emlékezett, talán még a tél beállta, a hófúvás kezdete óta.

— Lehet, akkortól fogva fekszik itt — dűnnyögte az ifjú férj, s elrövedve nézte az asszony megfeketedett tetemét. — Lehet, hogy

azóta — ismételte, s közben furcsán hunyorgott apró, nyugtalan szemével. Majd megvakarta szutykos borostáit, s mintha fontolgtatna valamit, egész halkán, mintha csak magához szólna, ejtette ki: — No tessék, én meg azt gondoltam, hogy elhagyott — mondta, még mindig az állát vakargatva —, és lám, nem ment el — toldotta meg nyugodtan, mintha mi sem történt volna a feleségével. — Nem ment el, furcsa . . .

Kivett egy csipetnyi dohányt a zacskóból, amely a nyakában csüngött, újságpapírba sodorta, és, még mindig nyugodtan, így szólt:

— Igazában, furcsa egy asszonyka volt Petranka Kolevszka, isten nyugosztalja, nagyon furcsa volt szegényke . . .

— Beszélj — fordult feléje Tacko elvtárs —, mondd el, mi történt. Trene Iszailovszki.

Az ember úgy tett, mintha nem is hallotta volna a titkár szavait. Megritkult, sárgás fogai között sercintett egyet, s arca váratlanul érthetetlen mosolyra rándult — ki tudja, miért nevetett —, és így, mosolyogva motyogta:

— Semmi, titkár elvtárs, még ma megüzenem Tripun Kolevszkinnek, az apjának, temesse el. Így van ez már, hiszen emberek vagyunk — és Trene Iszailovszki az életről kezdett elmélkedni, pökött egyet, s kezét hátra téve, máris készült továbbállni.

— Hohó, nem úgy van az, Trene Iszailovszki — tartotta vissza Tacko hangja —, szót kell váltanunk egymással . . . Hogy képzeled azt — Tacko elvtárs nem türtőztethette magát —, hogy „még ma megüzenem Tripun Kolevszkinnek, az apjának, temesse el . . .” Nem, nem úgy van ez, barátocskám, a mai világban. A forradalom minden egyes polgárunkról gondoskodik . . . Emberhez méltón beszéljünk meg a dolgokat, Trene Iszailovszki . . .

— De mit, titkár elvtárs — kérdi kissé csodálkozva az ifjú férj — mi van itt megbeszélni való, istenemre? . . . Csak fecsérelnénk az időt . . . A dolog úgyis világos . . .

Tacko elvtárs nehezen mozdult el helyéből, s mintha a meleg szél-lökéstől védekezne, fojtott hangon kérdezte:

— És mi ebben világos, Trene Iszailovszki, mi világos itt egyáltalán? . . . Beszélj, az istenedet, hogyan történt — mondta a titkár.

De Trene Iszailovszki nem szeretett sietősen beszélni. Sokáig igazította elnehezült ajkait, amelyek olyan mozdulatlanok voltak, akár két megtorpant malomkő. Minden olyan volt rajta, mint az első pillanatban, amikor ráakadtak Petranka Kolevszkára. Ugyanaz az apró, nyugtalan, a puffadt arcon mélyen ülő szempár, orcái meg-

nyúltak, akár a tészta, a húsba beékelt tömzsi orr, a kerek és kissé nyitott, füstös száj — semmi, az ég adta világon, semmi sem változott rajta egész idő alatt.

— Elmondom, miért is ne — mondotta végül, s szóról szóra elmesélt mindent, amit tudott.

... Rögtön a lagzink után történt, magyarázta Trene Iszailovszki. Látom én, hogy Petranka Kolevszkával a dolog nem úgy áll, ahogy kéne, valami nincs rendjén... Kérdem tőle, mi van, hogy van, de ő csak hallgat, éjjel-nappal. Mint ura, kérdem tőle nap mint nap, de ő csak hallgat, hallgat... A dolog világos volt... Tudtam én azt, de mégis tőle kértem, tőle akartam hallani... Látom, hogy balul ütött ki a dolog, s mondom magamnak, Trene, söpörd ki ezt a mocskot rögvest, el a házból vele... Így is tettem. Nem szidtam meg, kezet sem emeltem az asszonyra. Csak mondtam neki: Petrana Kolevszka, így tovább nem mehet. Szedd a cókózkodat, és el a házamból. Menj, nehogy híre keljen, mint a régi időkben, hiszen mi másért harcoltunk... És az asszony tényleg nyugodtan el is ment, megértette, hogy hibázott, mondotta Trene Iszailovszki, majd egy pillanatra elgondolkozva, mintha saját magának beszélne, folytatta:

— Azt meg, ami ezután történt, nem értem — és tehetetlenül behúzta a vállát, mint a fázós ember, újból az asszonyra meredt, ott, a fa tövében, s fejét bizonytalanul csóválva, mondta:

— Sehogyan sem értem, mi történt Petranka Kolevszkával. Az már harmadnap volt, hogy elment a háztól — emlékezett vissza. — Éjszaka volt. És — tél, odakint ítéletidő, azt hinné az ember, a föld is kifordul sarkából. Hallom, hogy zörget valaki, moco rog az ajtó előtt. Azt gondoltam — valami barom menekül a hóvihar elől. A szél meg süvölt, akár egy őrült fenevad. Csak úgy tépázta a gyümölcsöst. Zúgott a vihar a csupasz ágak között, s egy ismerős hang követte nyomon. Valaki kiáltozik az éjszakában, kaparja az ajtót, mintha sírna is, ember-é, szél, állat vagy micsonda. És csak jött, az a hang. Ki lehet az, csudálkoztam, és felkeltem, hogy megnézzem. Hát, nem hittem a saját szememnek. Az ajtó előtt nem más volt, mint Petrana Kolevszka... Látom — teljesen átfagyva, vacogó fogakkal vonszolja magát a hóban, karjával átöleli a lábamat, teljes erőből szorít magához, nem enged, mintha karmokkal kapaszkodna. Egy hang pedig, furcsa hang, csak a jóisten tudja, honnan és hogyan szorult belé, ez a hang könyörög és zokog. Azt mondja:

— Ne hagyj el, aranyom — jajgatott Petrana Kolevszka —, a rabod leszek egész életemben, köss láncra, a kutyák közé, ne hagyj

el, Trene Iszailovszki, élve nem térhetek vissza apámhoz, Tripun Kolevszkihez, megöl az egész világ szeme láttára.

Az ember megrázta a fejét, és egészen más hangon, nagyon hal-
kan a titkárhoz fordult. Így szólt:

— És sehogy sem értem, mi történt az asszonnyal. Hogy ülhetett három napig a hóban az ajtó előtt. Mit tehettem, megsajnáltam. Beengedtem a házba . . . Hagytam, hadd legyen a lenti szobában.

Majd elhallgatott, és egy cigarettát sodort, és ugyanezen a meg-
változott hangon motyogta:

— Aztán pedig, titkár elvtárs, aztán én nem tudom, mikor ment el . . . Mit tudom én — ott maradt-e, vagy sem, az alsó szobában . . .

Egy pillanat múlva egyenesen Tacko titkár arcába mered, s szemében először valami zavaros fénnel, mondja:

— Ez az igazság, titkár elvtárs . . . Tél volt . . .

— Tél — mondta szárazon a titkár, majd mintha megnémult volna, mintha rásújtottak volna, ott maradt annál a fánál. Többé senki nem szólt semmit.

Tavasza volt, ébredtek az elhalt háztetők, mintha virágba borulnának, csillogtak az ereszek, és körös-körül minden megbolydult. Tavasz volt. Végül az emberek is kijöttek a házakból, s tátott szájjal, hangosan szívták be a tiszta, langyos levegőt.

— Meghalt Petrana Kolevszka — mondta valaki.

— Isten nyugosztalja — mondta másvalaki —, mindannyian meghalunk egyszer . . .

De ez csak az elhalálózások kezdete volt.

VUJICSICS Marietta fordítása